RUHUN BEŞİYİ - POEZİYA...

V məqalə

Onu da deyək ki, Mahirə xanımın anası Nazlı xanıma həsr etdiyi bir-neçə "Nazlı-nazlı" və yaxud "Anama" və s. şeirləri bu sıradandır. Hətta, deyərdim ki, onun şeir yaradıcılığında ana mövzusu kordinal xətt təşkil edir. Fikrimizin təsdiqi üçün onun şeir kitablarının adlarına diqqət yetirək... Bunlardan "Mənim anam (şeirlər)" - 2006; "Su at dalımca, ana (şeirlər)", 2006; "Ana sevgisindən doğan nəğmələr", 2008; "Yaşadacaq anam məni. (şeirlər)", 2009; "Ana kəndim Xalxalım", 2010; "Ömrün çıraqdır sənin", 2010; "Analı dünyam. (şeirlər)", 2015; "Haqqa çağıran səs. (şeirlər)", 2015 və s. kitab toplularını göstərə bilərik...

Bu kitabların adları diqqətimi xüsusilə çəkdi.. "ANA" kəlməsi əksər başlıqlarda əksini tapıbdır. Məlumdur ki, kitabın adı, onun əsas məmununu əks etdirir, bu aksiomadır. Həm bu kitabların ümumi məzmunu, eləcə də Mahirə Nağıqızının bütün bədii yaradıcılığı ilə tanış olanda aşkar görsənir ki, onun poeziyasının baş, əsas, kordinal obrazı ANA obrazıdır - Nazlı anasına bəslədiyi fövqəl övlad məhəbbəti bu şeirlərdə əksini tapsa da, ilhamın və istedadın maqik gücü bu obrazı daha geniş məna siferasına daxil edir - göz önündə ümumi Ana Vətən obrazı priolitet olaraq canlanır, aktual mahiyyət kəsb edir... İnsana, yurda, torpağa, doğma ocağa, yaşanılan mühitə -- dosta-qardaşa, dövlətə, dövlətçiliyə məhəbbətə çevrilir... Bir daha, aydın olur ki, niyə vətənpərvər duyğulu insanların dilində "Ana Vətən", "Ana Torpaq" kəlmələri müqəddəs kəlmələrə dönür... Beləliklə, bir daha vurğulayaq ki, Mahirə xanımın ədəbi estetikasında, bədii düşüncə tərzində, ruhunda baş verən fikri çevrilmələr vahid ANA obrazında da fokuslaşaraq mərkəziləşir, həyatın, ictimai-mənəvi mühitin ən mühüm cəhətləri Mahirənin şeirində Ana obrazında da təcəssüm edir, haqqa səsləyən səs olur... Və mənə elə gəlir ki, o, nəyi şair ruhu ilə hiss edirsə ona Ana gözü, Ana fəhmi ilə baxır və dərk edir, şeiri də ruhunun dərinliklərindən dodaqlarına süzülərək Nazlı ananın pıçıltısına çevrilir, müqəddəs ana nəfəsi onun lirikasını Günəş şəfəqləri ilə işıqlandırır, isidir:

Hər dəfə başımı dizinin üstə -
Çəkərdi, saçımı oxşardı anam.
Bir onu, birdə ki, qulac saçıma
Dəyən nəfəsini unudammıram.

(° ß Æ ° °

Yaxud o, körpə maral quzusuna dönüb analı dünyasına qısılaraq rahatlıq tapmaq, yenidən bir ömür yaşamaq arzusuna düşür, Ana qucağında özünü xan taxtındakı kimi əyilməz, yenilməz, vüqarla oturmuş bilir, "səhralarda gül bitirmək", "kipriyi ilə od götürmək" ecazı əldə edir:

Bir ömür də yaşayardım,
Sənə qısılıb-qısılıb.
Yükü nədir daşıyardım,
Sənə qısılıb- qısılıb.

...Səhrada gül bitirərəm,
Diləyinə yetirərəm.
Kirpiknən od götürərəm,
Sənə qısılıb-qısılıb.

(ªß æß °ßÆ)

Və yaxud, o, Ana əlinin möcüzəsi ilə bütün dərdlərin - istər fiziki, istər sosial, istər mənəvi dərdlərin yoxalmasına inanır:

...Mahirənin adın verdin,
Gözüm açıb səni gördüm
Ana əlimdən tut, dərdim,
İtər, başına dolannam.

(` Łß

Əslində, fenomenal ana mövzusunda yazılan bu şeirlər, bütün enerjisi ilə milli mentala bağlı həssas insanın davranış və yaşam tərzidir, eyni zamanda, gerçəkliyin, həyatın dərkə yönəlik bədii faktdır... Şübhəsiz, "Anasın sevən dünyasın sevər!" deyimi, tam olaraq burada sosial-psixoloji mahiyyət səviyyəsinə çatmağa can atır. Belə ki, "analı dünya" fenomenoloji ictimai məna kəsb edir, əxlaqi-mənəvi gücə, enerjiyə çevrilib oxucuları daxilən zənginləşdirir, fundamental poetikada deyildiyi kimi, katarsis hadisəsi baş verir...

Ümumiyyətlə, Mahirə xanımın ailə səcərəsinə olan məhəbbəti, sevgisi milli kökə bağlıdır. Ailə millətin bünövrə daşıdır, dövlətin mikrostrukturudur...

Onun atasına, qardaşlarına, balalarına, nəvələrinə - ailə mühitinə həsr etdiyi şeirlər təkcə "albom" şeirləri deyil, həm də nümunə olacaq bir ailənin - cəmiyyətə çox vacib şəxsiyyətlər yetirmiş 11 uşaq böyüdən bir ailənin birlik, dirilik, məhəbbət, xətir-hörmət salnaməsidir... Bu mənada maraqlıdır, vacibdir, belə demək mümkünsə, stimuldur, örnəkdir...

Gözüm açıb səni belə görmədim,
Doğurdanmı məndə güman qocaldı?
Dünya, sənin hikmətini bilmədim,
O, şux anam, laçın anam qocaldl.

...On bir uşaq, on bir ocaq - deyərdi,
Hamısına açdım qucaq - deyərdi,
Ömrüm sizdə yaşayacaq - deyərdi,
Ömrü bizdə aram-aram qocaldı.

...Bulaq idi qayım-qayım çağlayan,
Sısqalaşdı, oldu ürək dağlayan,
Həsən kimi qardaş verib ağlayan,
Vətən deyib nə zamandan qocaldı.

æß)

...Ana dedim, qurbanam o gözlərə,
Sən susatdın, həmdəm etdin sözlərə.
Əli verdin, Vəli verdin bizlərə,
Özü durdu bir kənarda qocaldı...

Və yaxud "Qardaşım" şeirindən bir nümunə:

Haqq-ədalət qalaçası, səngəri,
Düz yoludur - taleyinin misgəri,
Millətinin, rəhbərinin əsgəri,
Adın, sanın layağıdır qardaşım.

Başqa bir şeirində:

Mahirənin qardaş adı sevdası,
Mənə gəlsin hamısının qadası.
Beş bacının sizdə olsun duası,
Bilək onlar buralarda yaşayır.

Digər bir şeirində:

Əli mənim ad günümü keçirdi,
Vəli gəldi, məclis güldü, seçildi,
Cəlil ilə mənə donlar biçildi,
Məhəmmədim oralarda yaşayır.

Bu qəbildən şeirlərdəki ailə məhəbbətinin tərənnümü - ana yanğısı, millətəkən ata müdrikliyi, bacı ürəyinin çırpıntıları, ata əvəzi qardaşların qayğısı, Azərbaycan ailəsinə məxsus mental dəyərlər öz ılıq, həlim, həzin, emosiyalarla zəngin duyğularda əksini tapıbdır...

Fikrimizi ümumiləşdirəsi olsaq, Mahirə Nağıqızının şeir yaradıcılığı Azərbaycan qadın şairlərinin ənənəsindən bəhrələnən (Əzizə xanım Cəfərzadənin «Azərbaycanın aşıq və şair qadınları» toplusuna nəzər yetirsək, burada ənənənin mühüm rol oynadığını vurğulaya bilərik: Məhsəti, Natəvan, Heyran xanım, Fatma xanım Kəminə, Tahirə Qürrətüleyn, Umugülsüm, Mirvarid Dilbazi, Nigar Rəfibəyli, Mədinə Gülgün, Hökumə Billuri və s., və s...) zərif duyğu çələnginə bənzədərdik. Onun şeirləri də, bir qadın ömrünün poetik salnaməsidir - bu salnamədə ağrı da var, sevinc də, heyrət də, dövrandan, zəmanədən şikayətlər də, ümid də, inam da, nostalji hisslər də, sevgi-məhəbbət duyğuları da, canlı təbiət lövhələri də, bir bacının, bir ananın, bir nənənin isti, həzin, yeri gələndə sızıltılı duyğuları da, Azərbaycanlı ailəsinə məxsus əksər mental dəyərlər də...

Axıra yaxın bir düşüncəmi və müşahidəmi də ifadə edim. Təəssüf ki, elə faktlarla, elə şəxslərlə qarşılaşırıq ki, ictimaiyyətdə, həyatda tutduğu statusa təxmini yox, heç bir misqal da uyğun gəlmir! İndi əldə edilən diplomların, fəxri adların çoxunun üfürülmüş şar olması gizli qalmır! Yaşadığın cəmiyyətdə layiq olduğun statusu qazanmaq şərəf işidir. Bu ricəti bica yerə etmədim. Mahirə bir ziyalı tipi kimi adının mənasının daşıyıcısıdır: bişgindir, bacarıqlıdır, ustadır, biliklidir, məharətlidir... Mahirə Nağıqızı Hüseynova bir alim, bir şair, bir pedaqoq kimi qazandığı bütün statuslar onun halal-hümmət haqqıdır, halal şərəfidir, halal şöhrətidir... Və bu misralarda ifadə edilən fikir şüləyi də onun haqqıdır:

Zülmün yuvasını sökən,
Haqqın qalasını tikən,
Qanını bayrağa çəkən
Türkün qızı, oğlu mənəm.

Və elə bilirəm ki, "haqqın qalasına" ucalan sənət pillələri ilə o, bir türk qızı kimi öz halallığı ilə xeyli irəliləyəcək, xeyli yuxarılara qalxacaq... Çünki, bu vacibdir! Bu onun özünə də, bizə də, cəmiyyətimizə də lazımdır... Çünki bizlərin halal-hümmət, qədirbilən, qədirşünas ziyalılara əşəddi ehtiyacımız var...

Şair-alim şeirlərinin birində ("Bilinmir" şeirində) yazır: "Mahirə gəlmədi becə dünyaya, Söz ilə yol gedər uca dünyaya"... Bu ucalığa doğru gedən yolda Mahirə xanıma uğurlar diləyir, ucalıq arzulayıram...

21.07.2019

Qurban BAYRAMOV,
tənqidçi-ədəbiyyatşünas.